

2.5. SAMBLIKUD KUI SEENTE JA VETIKATE KOOSELUVORM

MÖTLE JA ARUTLE!

1. Mis on pildil?
2. Mille poolest erineb pildil kujutatatu samblast?

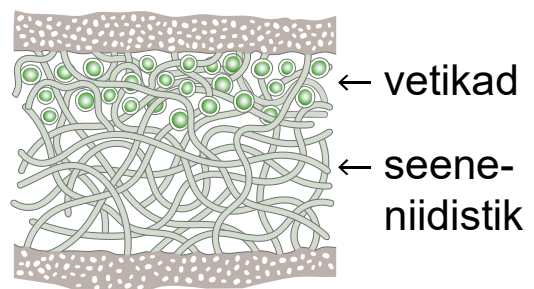
Samblike ehitus

Samblikus elavad koos kaks eri organismi – seen ja vetikad. See on vastastikku kasulik kooselu.

Sambliku keha on tallus, millele annab kuju seeneniitide põimik. Seeneniitide vahel elavad vetikad.

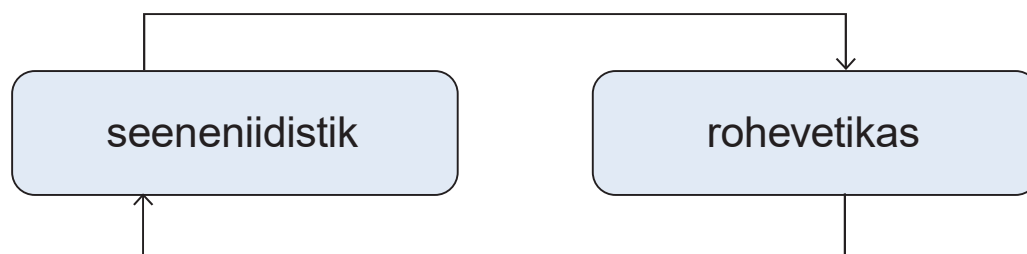
Vetikad fotosünteesivad ja varustavad seeneniidistikku suhkrutega.

Seeneniidistik imab endasse vett ja mineraalaineid ning annab neid vetikatele. Neid saab ta sademetest, õhus levivast tolmust või kasvupinnast. Sambliku kuju ja välimus sõltub seeneliigist.

ÜLESANNE 1

**Mida saavad vetikad seenelt? Mida saab seen vetikatelt?
Kirjuta nooltele.**

Mida vajavad samblikud kasvamiseks?

Samblikud on vähenõudlikud ja vastupidavad ebasoodsatele tingimustele. Nad taluvad hästi külma ja suudavad elada ka seal, kus teised organismid toime ei tule: kivil, kaljudel ja kuivas kliimas.

Samblikud võivad kasvada puudel, põõsastel, majaseintel ja katustel.

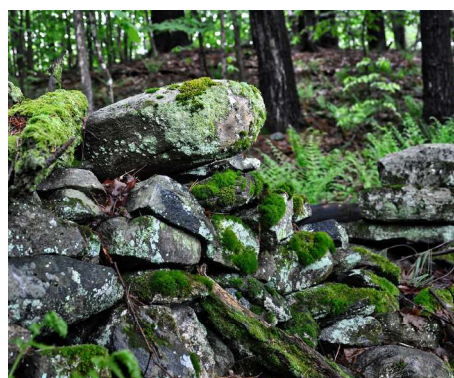
Samblikud on sageli esimesed organismid, mis asuvad elama kividele. Nad eritavad aineid, mis kivimeid murendavad.

Nii tekib samblike ümber mullakiht, millel saavad kasvama hakata taimed. Seega aitavad samblikud kaasa mulla tekkele.

Samblikud vajavad kasvamiseks valgust, ruumi ja puhast õhku.

Samblikud kasvavad väga aeglaselt, umbes 1 mm aastas.

Eestis kasvab üle 900 samblikuliigi.

Samblik murendab kivi.

ÜLESANNE 2

Mida vajavad samblikud kasvamiseks? Täida lüngad.

Samblikud vajavad kasvamiseks .....,
 ..... ja .....

ÜLESANNE 3

**Kuidas aitavad samblikud kaasa mulla tekkele? Järjesta.
 Kirjuta järjenumbriga lause ette.**

..... Samblike lagunemisel tekib õhuke mullakiht.

..... Kivimitele asuvad elama samblikud.

..... Kivimid murenevad.

..... Mullakihil saavad hakata kasvama taimed.

..... Samblikud eritavad aineid, mis lagundavad kivimeid.

Samblikud on erinevad

Samblikud on erineva kujuga.

Kuju põhjal eristatakse leht-samblikke, põõsas-samblikke ja koorik-samblikke.

Lehtsamblikud

meenutavad lehekesi.

Seinakorp

Harilik hallsamblik

Põõsassamblikud meenutavad põõsaid. Nad on harunenud ning võivad kasvada maapinnal ja rippuda puudel. Enamik põõsassamblikke on halli värvi.

Alpi põdrasamblik

Habesamblik

Islandi käokõrv

Kooriksamblikud kasvavad kivil. Nende liike on kõige rohkem.

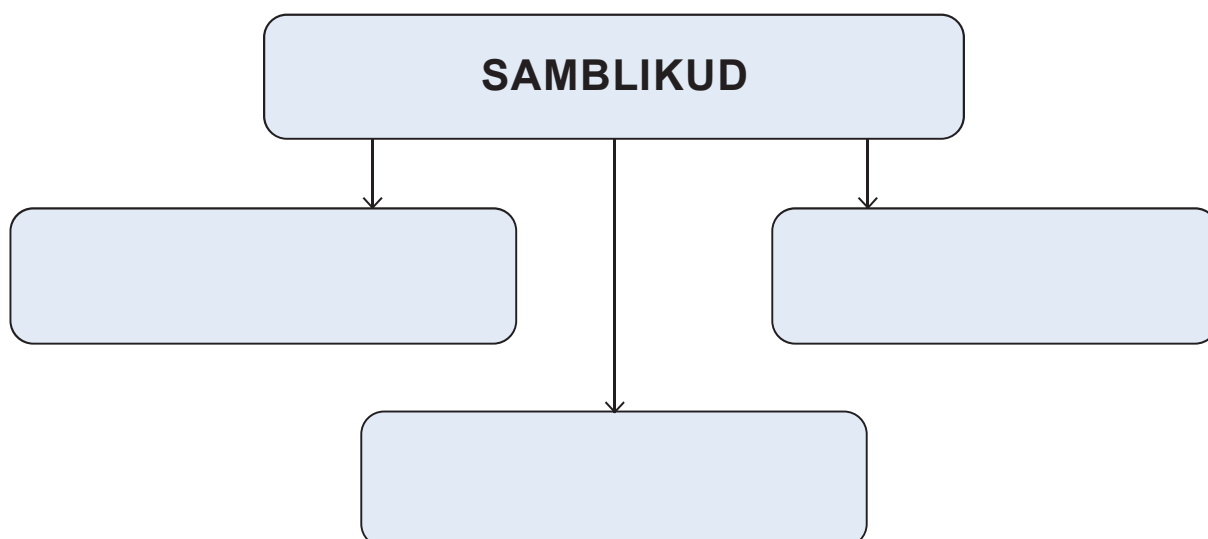
Harilik kaartsamblik

Tava-kuldsamblik

ÜLESANNE 4

Kuidas liigitatakse samblikke? Täienda mõistekaarti.

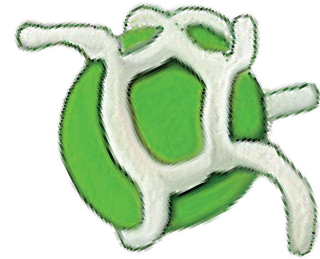

Samblike paljunemine

Samblikud paljunevad enamasti kehaosakestega, tavaliselt talluse küljest murdunud tükikestega.

Samblikel on olemas ka erilised paljunemis-kehakesed, milles on ühinenud vetikas ja seeneniidid.

Harvem paljunevad samblikud eostega. Eoseid moodustab samblikus elav seen. Uus samblik aga hakkab eosest kasvama ainult siis, kui ta kohtub sobiva vetikaga.

Paljunemiskehake

ÜLESANNE 5

Kuidas samblikud paljunevad?

Märgi, kas lause on tõene või väär.

1. Samblikud paljunevad seemnetega.	TÕENE	VÄÄR
2. Samblikul on erilised paljunemiskehakesed.	TÕENE	VÄÄR
3. Samblikud paljunevad eostega.	TÕENE	VÄÄR
4. Samblikud saavad paljuneda juurtega.	TÕENE	VÄÄR
5. Samblikud võivad paljuneda kehatükikestega.	TÕENE	VÄÄR

Samblike järgi saab hinnata õhu puhtust

Samblikud saavad kasvada seal, kus on puhas õhk.

Puudel kasvavad samblikud saavad eluks vajalikud toitained ja vee õhust. Koos nendega satub samblikesse ka saaste-aineid, mille tõttu võib samblik hävida.

Saastunud õhuga piirkondadest kaovad kõigepealt tundlikud samblikuliigid.

Säilinud samblikuliikide järgi on võimalik määrata õhu puhtust. Näiteks seinakorp näitab, et õhus on palju tolmu. Habesamblikud suudavad kasvada vaid väga puhta õhuga piirkondades. Seetõttu näeb neid linnas harva.

*See puu kasvab tolmu-
õhuga piirkonnas.*

Samblike tähtsus

Samblikud on looduses olulised mulla tekitajad.

Samuti on nad vajalikuks toiduallikaks põhjapõtradele.

Mitmed samblikuliigid toodavad erilisi aineid, mis hoiavad eemal taimtoidulisi loomi või ka haigusi tekitavaid baktereid.

Nende omaduste tõttu on inimesed hakanud samblikest tootma ravimeid. Näiteks on islandi käokõrv köhavastase toimega.

Köhavastased imemistabletid

ÜLESANNE 6

Mille poolest erinevad samblad ja samblikud?

Vaata ptk 1.4. Sammaltaimed.

1. Täida tabel.

	Sammal	Samblik
Värvus		
Kus kasvab?		
Kust saab vett ja mineraalaineid?		
Kuidas saab suhkruid?		
Millisesse organismide riiki kuulub?		

2. Tee tabelist kokkuvõte.

Miks ei ole õige nimetada samblikke sammaldeks?
